

Začetki raziskovanja revščine v nekdanjih socialističnih državah

V nekdanjih socialističnih državah ni bilo zaželeno omenjati besede »revščina«, razen pri kritiki kapitalističnega sistema. Ljudem je bilo vsiljeno politično stališče, da je revščina ena od značilnosti kapitalizma. To najbrž niti ni bilo daleč od resnice, če smo revščino pojmovali kot nezadovoljevanje ozko opredeljenih najnujnejših potreb, t.j. situacijo, ki ogroža fizični obstoj in zdravje ljudi, in če smo kot primer navedli države z liberalističnim modelom socialne politike (npr. ZDA in Veliko Britanijo).

Socialistična ideologija je temeljila na enakosti vseh in je, če to hočemo priznati ali ne, močno vplivala na mentaliteto ljudi. Ti so si zatiskali oči pred velikanškimi privilegiji, ki so jih uživali predvsem partijski funkcionarji (še posebej v državah, ki so bile pod močnim vplivom nekdanje Sovjetske zveze), in so bili zadovoljni s tem, da velika večina živi tako (slabo) kot oni sami. Isti ljudje danes kar ne morejo razumeti, da je višja življenjska raven lahko rezultat več in boljšega dela.

Stojak (1991) vidi korenine te posebne vrste asketizma in skromnosti, značilnih za večino ljudi v nekdanjih socialističnih državah, v razmerah po drugi svetovni vojni, ki so ljudi na eni strani objektivno omejevale, na drugi strani pa tolažile z geslom: »Danes smo enaki v revščini, jutri pa bomo vsi živeli bolje.« Nekateri se niso nikoli odrekli temu geslu in so ga prenašali na svoje otroke.

Ker se je komunizem kot ideološki projekt gradil na viziji prihodnje bogate družbe, revščina sploh ni bila predmet javnih razprav.¹ Tisto nekaj revščine, ki je bila preveč vidna, da bi jo spregledali, pa so razlagali kot začasen in izjemen pojav. Ljudem so vsilili prepričanje, da za odpravo revščine zadostujejo gospodarski razvoj, odprava zasebne lastnine in polna zaposlenost (Rus, 1990). Ob tem je država močno subvencionirala osnovne življenjske potrebščine in storitve (stanarine, javni prevoz, otroško varstvo itn.). Ta socializacija potreb je ob nizkih plačah vodila do navidezne enakosti večine prebivalstva in do prikrievanja revščine. Toda kljub precejšnjim socialnim transferjem in subvencijam je revščina v teh državah le obstajala (Marklund, 1993). V glavnem je bila problem v urbanih okoljih in le malo ljudi se je pritoževalo zaradi nezadostnih virov za preživetje oziroma zaradi podhranjenosti (Rose, 1992).

Razmere so se začele spreminjati v 80-ih letih z naraščanjem odkrite brezposelnosti (World Development Report, 1990) in s padcem realnih plač večine zaposlenih zaradi strukturnih težav in nizke produktivnosti gospodarstev. Politične, gospodarske in socialne spremembe so bile od leta 1989 in so še vedno vzrok naraščanja revščine v nekdanjih socialističnih državah v Srednji in Vzhodni Evropi, veliko pa je prispevala tudi vojna v nekdanji Jugoslaviji. Vlade se srečujejo z ogromnimi težavami. Na eni strani terja okrevanje gospodarstva zmanjševanje

* Dr. Nada Stropnik, Inštitut za ekonomska raziskovanja na Ekonomski fakulteti.

¹ To pa ne pomeni, da revščine niso raziskovali. Po demokratičnih spremembah so prišli na dan rezultati raziskav iz sredine 50-ih let (na Madžarskem in Poljskem) oziroma iz sredine 60-ih let (v nekdanji Sovjetski zvezi in na Češkoslovaškem) (Atkinson in Micklewright, 1992; Kutsar in Trumm, 1993).

proračunskega primanjkljaja in državne intervencije, na drugi strani pa je treba zagotoviti vsaj osnovno socialno varnost prebivalstvu.

Čeprav so bile po drugi svetovni vojni razmere v Sloveniji nekoliko drugačne od razmer v državah t.i. sovjetskega bloka, so bile razlike na marsikaterem področju merljive le v odtenkih. Vprašanje revščine smo obravnavali zelo podobno, saj so imeli politični sistemi iste temelje, revščina oziroma blaginja pa je bila eno od najboljčutljivejših področij dokazovanja ideologije.

Zato je za Slovenijo zanimivo dogajanje na tem področju v drugih nekdanjih socialističnih državah tako pred demokratičnimi spremembami kot tudi po teh spremembah. Preteklost nas zanima zato, ker nam podatki do zdaj niso bili dostopni in primerjave niso bile možne. Današnja revščina v teh državah pa nas zanima zato, ker se v njej izražajo vidne in prikrite napake prejšnjega sistema skupaj s posledicami neizogibnih in hitrih političnih in gospodarskih sprememb v zadnjih letih.

Posebni problemi pri ugotavljanju obsega revščine v nekdanjih socialističnih državah

Posebnost nekdanjih socialističnih držav je, da uradno znani dohodki – drugače splošno priznано merilo revščine ali blaginje – šibko korelirajo z življenjsko ravni. Siva ekonomija obstaja v obsegu, ki ga ni mogoče zanemariti. Ljudje si pomagajo tudi z lastnim pridobivanjem hrane, sami in s pomočjo sorodnikov in prijateljev zidajo hiše, pa tudi marsikatero drugo storitev opravijo sami, čeprav laično, ker je niso zmožni plačati.² Vsi ti razlogi zelo otežujejo določanje merila revščine v teh državah.

Nadaljnji problem je visoka stopnja inflacije, zaradi katere je težko realno meriti dohodke. Uradni bančni menjalniški tečajji tudi niso povsod realni in ne izražajo dejanske kupne moči posameznih valut.

Merjenje revščine

Za vse nekdanje socialistične države je bilo značilno, da ni bilo zveze med višino socialnovarstvenih prejemkov prebivalsta in mejo revščine, opredeljeno s košarico osnovnih dobrin ali celo košarico živil.³ V državah nekdanjega vzhodnega bloka (razen Poljske) so potrošniške košarice enkrat vsebinsko opredelili in ovrednotili, nato pa so jih samo še na različne načine revalorizirali⁴ (Atkinson in Micklewright, 1992). V Sloveniji dvakrat letno po tržnih cenah vrednotimo potrošniško košarico⁵, vendar to nikoli ni bilo namenjeno ugotavljanju meje revščine.

V nadaljevanju bomo prikazali dejavnosti v zvezi z ocenjevanjem obsega revš-

² To trditve potrjujejo številni tuji avtorji, npr. Rose, 1992, Warzywoda-Kruszynska in Grotowska-Leder, 1993, ter Kutsar in Trumm, 1993. Romunska gospodinjstva si na primer pomagajo tako, da jih 69% prideluje hrano za lastne potrebe in/ali si sami zidajo hiše, razvita pa je tudi siva ekonomija (Rose, 1993). Anketa o kakovosti življenja v Sloveniji leta 1984 pa je pokazala, da 16% zaposlenih v popoldanskem času obdeluje zemljo, da se s plačanim neformalnim delom ukvarja 18,8% prebivalcev Slovenije ter da je z zidavo hiše z lastnim delom prišlo do stanovanja 24,2% prebivalcev (Svetlik, 1986).

³ Pojem »košarica« obsega skupek dobrin in storitev, ki jih gospodinjstvo potrebuje v neki časovni enoti, npr. v enem mesecu. Namenoma asociira na nakupovalno košarico, saj mora gospodinjstvo večino dobrin in storitev kupiti na trgu.

⁴ Izjema je bila Češkoslovaška, kjer niso ocenjevali vrednosti košarice.

⁵ Gre za Šumijevo (1986) metodologijo ugotavljanja minimalnih življenjskih stroškov.

čine v nekaterih državah in njihove rezultate oziroma ugotovitve. Nekatero mejo revščine, ki jih navajamo, so rezultat empiričnega dela raziskovalcev, druge pa so t.i. uradne meje revščine. Slednje so tiste meje revščine, za katere so se dogovorili v neki državi v nekem času oziroma ki jih je sprejel nekakšen državni organ z ustreznimi pristojnostmi. Uporabljajo jih vlade, da bi identificirale gospodinjstva in posameznike, ki so predmet socialnovarstvene politike.

Nekdanja Sovjetska zveza

Minimalne življenjske stroške za različne tipe družin so v nekdanji Sovjetski zvezi začeli javno objavljati leta 1987. Podlaga zanje so bili prehrabni normativi za 12 skupin prebivalstva, različnih po spolu in starosti. Druge dobrine in storitve so strokovnjaki opredelili ob upoštevanju dejanske porabe gospodinjstev z nizkimi dohodki.

Po sovjetskih statističnih podatkih naj bi ob koncu 80-ih let živelo pod mejo revščine skoraj 40 milijonov ljudi ali 14% prebivalstva (Atkinson, 1990). Ta številka je presenetljivo podobna številki za Evropsko skupnost (44 milijonov), ki je imela približno enako število prebivalstva. Ta primerjava seveda ne dokazuje prednosti »prve države socializma«, saj gre za dva popolnoma različna koncepta revščine: absolutni v Sovjetski zvezi in relativni v Evropski skupnosti.⁶

Anketa o porabi gospodinjstev v letu 1989 je pokazala, da je imelo 31 milijonov ljudi ali 11% prebivalstva dohodke pod mejo revščine (Atkinson in Micklewright, 1992). Pri tem moramo imeti v mislih možnost, da so ljudje podcenili svoje dohodke (predvsem kmečka gospodinjstva, ki bi morala ovrednotiti lastno proizvodnjo, porabljeno v gospodinjstvu) ali da niso vseh izkazali. Na drugi strani pa so bila v anketo vključena le gospodinjstva zaposlenih oseb, zaradi česar je obseg revščine verjetno podcenjen.

Zelo izrazite so bile razlike v revščini med republikami, od približno 2% v baltičskih republikah do 51% v Tadžikistanu. Rusija, s polovico prebivalstva Sovjetske zveze, je imela nekaj manj kot polovico vseh revnih, Uzbekistan s samo 7% prebivalstva pa 28% vseh revnih (Atkinson in Micklewright, 1992). Razlike med republikami so bile najbrž nekoliko precenjene zaradi upoštevanja povprečnega dohodka na prebivalstva in zaradi dejstva, da imajo osrednjeazijska gospodinjstva več članov, torej ni upoštevana ekonomija količine. Poleg tega je bila pri oceni uporabljena le ena sama meja revščine za celotno ozemlje nekdanje Sovjetske zveze, s čimer niso upoštevali regionalnih razlik v cenah.

Maja 1991 je takratni predsednik Gorbačov izdal predsedniško odredbo za izračun življenjskega minimuma v celotni državi ter v posameznih republikah in regijah (Atkinson in Micklewright, 1992). Določeni so bili elementi potrošniške košarice, ki so jih ovrednotili po povprečnih cenah. Vrednost naj bi valorizirali najmanj enkrat letno ob upoštevanju indeksa cen na drobno. Vsebinsko košarice naj bi korigirali najmanj vsakih 5 let ob upoštevanju razpoložljivosti dobrin, spremenjenih preferenc in spremenjene povprečne življenjske ravni.

⁶ Absolutna meja revščine je poljubno določena in nekaj časa veljavna absolutna vrednost, to je denarni znesek, s katerim primerjamo dohodek posameznika oziroma gospodinjstva.

Relativna meja revščine se spreminja s splošno ravnijo dohodkov. Dohodke posameznika oziroma gospodinjstva primerjamo z neko spreminjajočo se vrednostjo, npr. s povprečnim dohodkom istovrstnih gospodinjstev, dohodkom, ki ga dosega določeni odstotek prebivalstva ipd.

V 90-ih letih se je očitno poslabšala struktura potrošnje v Ruski federaciji. Dobrine, nakopičene v preteklih letih, in razvrednotene prihranke so ljudje porabili. Znižala se je njihova življenjska raven, nekateri pa nimajo niti za hrano. Najbolj ogrožene podskupine prebivalstva so ostareli⁷, invalidi, družine z veliko otroki in družine samohranilcev.

Junija 1992 je bila uradna meja revščine v Ruski federaciji 2.150 rubljev mesečno (za upokojence 1715 rubljev). Približno polovica prebivalstva je imela dohodke pod to ravnijo. 7 milijonov ljudi ali 4,5% prebivalstva je imelo dohodke celo nižje od 900 rubljev (Pronina, 1992). Kultygin (1993) je ocenil, da je bilo leta 1992 revnih v povprečju 47% prebivalcev Ruske federacije z velikimi regionalnimi razlikami.

Litva

Raziskavo o življenjskih razmerah zaposlenih so v Litvi izvedli jeseni 1990, ko je bila še del nekdanje Sovjetske zveze (Flotten, 1992). Ob zelo nizki uradni meji revščine (100 rubljev mesečno) je bilo revnih približno 4% zaposlenih za polni delovni čas. Poudariti je treba, da je bila tretjina ljudi brez zaposlitve.

Ženske so bile pogosteje revne kot moški, še zlasti v kmečkih okoljih. Največje tveganje, da bodo revni, je bilo za osebe, starejše od 55 let, in za manj izobražene.

Flotten meni, da so se v kasnejših letih razmere poslabšale.

Estonija

Uradna meja revščine je v Estoniji določena na podlagi teoretične minimalne potrošnje in je enaka minimalni plači v državnem podjetju. Toda ta minimum ni zagotovljen vsem. Tako je npr. oktobra 1992 nadomestilo za brezposelnost znašalo le 60% meje revščine (Kutsar in Trumm, 1993). Delno je to posledica bolj skopega socialnega sistema, delno pa odsotnosti tekočega usklajevanja socialnih transferjev s stopnjo inflacije.⁸

Kljub zmanjšanju industrijske proizvodnje za 1/3 v primerjavi z letom 1989 je danes v Estoniji brezposelnost le 1,9%⁹. Iz tega je razvidna težnja, da delavcev večinoma ne odpuščajo z dela, kar ima za posledico nizko produktivnost in nizke plače. Zato revščina ogroža tudi družine zaposlenih. V obdobju 1991–1993 se je kupna moč zmanjšala za 32,5%, močno pa so se povečali izdatki za hrano in stanovanje (Kutsar in Trumm, 1994).

⁷ Junija 1992 je 70% upokojencev prejelo minimalno pokojnino v višini 900 rubljev mesečno, kar je znašalo le 52% minimalnih življenjskih stroškov (Pronina, 1992).

⁸ Mesečna stopnja inflacije se je po denarni reformi junija 1992 ustalila na ravni okrog 4–5%, v celotnem obdobju med letom 1989 in denarno reformo pa je znašala 4000% (takrat je bil v Estoniji plačilno sredstvo sovjetski rubelj).

⁹ To je uradni podatek, če pa bi upoštevali tudi neregistrirane brezposelne, bi stopnja brezposelnosti znašala 7–8% (Kutsar in Trumm, 1994).

Glede na definicijo meje revščine je januarja 1994 živel v revščini med 8,2% in 38,0% prebivalstva Estonije (Kutsar in Trumm, 1994):

Meja revščine	Delež gospodinjstev pod mejo revščine
50% mediane ¹⁰ dohodka	8,2% ¹¹
minimalna košarica živil	8,7%
poraba 50% ali več dohodka za hrano	38,0%

Tveganje revščine je bilo najvišje za gospodinjstva samohranilcev (revnih je bilo 17,4% ob meji revščine v višini minimalne košarice živil) in za družine s tremi in več otroki (revnih je bilo 34,0%). Prebivalstvo Estonije si na različne načine zagotavlja dodatne vire za preživetje, npr. tudi z vrtnarjenjem, s katerim se ukvarjata 2/3 gospodinjstev.

Poljska

Od leta 1983 izračunavajo na Poljskem raven socialnega minimuma¹² za štiri tipe gospodinjstev, in to tako da z indeksi cen na drobno valorizirajo v začetku izračunane zneske. Zaradi tega socialni minimum zaostaja za rastjo povprečnih plač.

Leta 1988 je bilo po teh merilih revnih 15% prebivalstva. Revščina je bila najpogostejša med upokojeenci, samohranilci¹³ in gospodinjstvi s tremi in več otroki. Kmečka gospodinjstva so bila bolj revna kot delavska, v najboljšem položaju pa so bila mešana gospodinjstva (Atkinson in Micklewright, 1992).

V 90-ih letih se je očitno spremenila socialna struktura tistih, ki potrebujejo finančno pomoč. Število ostarelih in samskih relativno upada, narašča pa delež družin zaposlenih. Dohodki zaposlenih ne zadoščajo več za vzdrževanje njihovih družin, ker tržne cene naraščajo, država pa zadržuje rast plač.

Leta 1991 je imelo 35% prebivalstva dohodka pod ravni socialnega minimuma, 15% pa dohodka pod mejo preživetja (70% socialnega minimuma) (Warzywoda-Kruszyska in Grotowska-Leder, 1993). Pavperizacija zaradi ekonomske recesije je najbolj prizadela delavska gospodinjstva. Leta 1991 jih je 36% imelo dohodka do ravni socialnega minimuma, 32% pa dohodka do ravni meje preživetja. Ustrezna odstotka za gospodinjstva upokojencev sta bila 14% oziroma 13%. Veliko pove tudi podatek, da je leta 1990 povprečni Poljak zaužil 8% manj hrane kot leta 1978.

Nekdanja Češkoslovaška

V nekdanji Češkoslovaški določajo mejo revščine (t.i. socialni minimum) in mejo preživetja že od sredine 60-ih let (Atkinson in Micklewright, 1992). Mejo preživetja so določili na ravni 75% meje revščine, ta pa je vezana na dejansko raven dohodkov v državi.¹⁴

¹⁰ Mediana je srednja vrednost. Če dohodke enako sestavljenih gospodinjstev razvrstimo po velikosti, je višini srednje dohodka mediana.

¹¹ 50% mediane dohodka je neustrezen prag revščine v državah, kjer ima večina prebivalstva zelo nizke dohodke. To trditve dokazujemo s podobnostjo obsega revščine, izračunanega s pomočjo tega praga, z obsegom revščine na podlagi minimalne košarice živil, ki omogoča le fizično preživetje.

¹² Ta sestoji iz minimalne košarice živil in 10% dodatka za osebne potrebe.

¹³ 1/3 gospodinjstev samohranilcev je bila revna.

¹⁴ Meja revščine znaša 56% ravni dohodka, preračunanega na ekvivalentno odraslo osebo.

Po teh merilih je bilo leta 1988 revnih 7,3% gospodinjstev ali 7,4% prebivalcev, dohodke pod mejo preživetja pa je imelo 0,9% gospodinjstev ali 0,8% prebivalcev. V današnji Slovaški je bil delež revnih za polovico višji od deleža na Češkem (Atkinson in Micklewright, 1992).

Skrb vzbuja revščina med otroki, ki so leta 1988 predstavljali 40% revnih na Češkoslovaškem. Absolutno število revnih otrok se v obdobju 1970–1988 skorajda ni spremenilo, opaziti pa je velike razlike med današnjima državama. Na Češkem je bilo leta 1988 celo več revnih otrok kot leta 1970, na Slovaškem pa se je njihovo število zmanjšalo skoraj za tretjino.

Visoko tveganje revščine je obstajalo tudi za enoroditeljske družine kot tudi za vse tiste, ki niso bili socialno zavarovani (neaktivne osebe in osebe, ki so bile aktivne zunaj državnega in združnega sektorja). Najmanj revščine je bilo v kmečkih gospodinjstvih.

Madžarska

Prvi izračuni meje revščine so bili objavljeni v statističnem letopisu leta 1987 (Atkinson in Micklewright, 1992). Tudi na Madžarskem določajo mejo preživetja in mejo revščine (socialni minimum), ki ju revalorizirajo glede na povečanje cen.

Po tej uradno opredeljeni meji revščine je bilo v 80-ih letih revnih 10–15% prebivalcev Madžarske. Tipičen revež je bil relativno mlad, živel je v mestu in vzdrževal otroke. Da revščina ni značilna le za velike družine, utemeljmeta Atkinson in Micklewright (1992) s tem, da je imela četrtnina revnih gospodinjstev z aktivnimi člani le enega otroka, več kot tretjina pa dva.

Romunija

Rose (1992) je analiziral gmotni položaj romunskega prebivalstva po drugačni metodologiji, in sicer tako da je ugotavljal, ali si lahko kupijo avtomobil, barvni televizor, pralni stroj in telefonski priključek.¹⁵ 48% gospodinjstev si ni moglo privoščiti nobene od teh dobrin. To so bila večinoma kmečka gospodinjstva, gospodinjstva s samo enim zaposlenim ter gospodinjstva niže izobraženih.

Decembra 1991 je 44% prebivalcev ali 27,3% gospodinjstev imelo dohodke pod minimumom, ki ga je določila romunska raziskovalna organizacija IRSOP (Rose, 1992). Tudi ta raziskava je pokazala, da revščina najbolj ogroža kmečka gospodinjstva, poleg njih pa velika gospodinjstva in gospodinjstva ostarelih.

Bolgarija

Število ljudi v Bolgariji z dohodki pod socialnim minimumom je naraščalo z 29% leta 1989 na 41% leta 1990, 66% leta 1991 in na več kot 70% ob koncu leta 1992. Če pa upoštevamo kot mejo revščine 50% povprečnega dohodka, je odstotek revnih ljudi narasel z 8% leta 1990 na 13% leta 1992, odstotek revnih gospodinjstev pa s 7% na 8% (Shopov, 1993).

¹⁵ Po našem mnenju je imeti telefonski priključek v manj razvitih državah bolj izraz razvitosti telekomunikacijskega omrežja kot kupne moči prebivalstva. V teh razmerah je telefonski priključek tudi statusni simbol.

Tudi za Slovenijo veljajo omenjeni pomisleki glede ustreznosti uradno prikazanih dohodkov za ugotavljanje revščine. V zadnjih desetih letih pa obsega revščine v Sloveniji sploh nismo empirično ugotavljali. Novejšega datuma je le Stanovnikova (1993) analiza socialnoekonomskega položaja slovenskih gospodinjstev, v kateri je obravnaval revščino posameznih delov prebivalstva. Ob upoštevanju, da je meja revščine 70% mediane dohodka na ekvivalentno odraslo osebo, je ugotovil, da je bilo tveganje revščine leta 1988 najvišje za ostarele. Revnih je bilo 44,8% gospodinjstev samskih ostarelih oseb in 33,2% gospodinjstev ostarelih parov. Tveganje revščine se je povečevalo tudi z večanjem števila otrok v gospodinjstvu.

Edini razpoložljivi podatki za celotno slovensko prebivalstvo so tisti iz javnomnenjskih raziskav, ki so subjektivne narave in po katerih se je revščina zmanjšala na obseg iz druge polovice 80-ih let. V zadnji raziskavi javnega mnenja je namreč 6,4% vprašanih ocenilo svoj gmotni položaj kot izrazito nezadovoljiv, dve leti pred tem pa 10,3% vprašanih.

Predvidevamo, da se je tudi pri nas v zadnjih letih spremenila struktura revnih. Stopnja brezposelnosti je visoka, plače pa nizke v primerjavi z življenjskimi stroški, tako da so med revnimi številni tisti, ki bi si v normalnih razmerah lahko sami zagotovili existenco. Zajamčena plača, nadomestila za brezposelnost in socialne pomoči so nerealno nizki in so gotovo pod vsako empirično določeno mejo revščine, ki bi jo sprejeli v strokovnih krogih.

Sklep

Hkratne spremembe političnega, gospodarskega in socialnega sistema v nekdanjih socialističnih državah imajo za posledico naraščanje revščine. Kaže, da so najbolj ogrožene podskupine prebivalstva družine z otroki in ostareli, v nekaterih državah pa tudi tisti, ki so zaposleni zunaj javnega sektorja.

Osnovna pomanjkljivost večine raziskav je enostranskost in zato največkrat tudi neobjektivnost uporabljenih metodologij ter pomanjkljivost podatkovne osnove, kar vse ima za posledico nezanesljivost in majhno veljavnost rezultatov. Zato ti rezultati ne morejo biti opora družbenim subjektom, ki vplivajo na oblikovanje politike. Celo nasprotno, ti jih lahko izkrivljajo in razlagajo tako, da v njih najdejo utemeljitev za svoje politične cilje.

Pri tem Slovenija ni izjema. Nimamo ažurnih empiričnih raziskav revščine, rezultati javnomnenjskih anket pa kažejo le subjektivno zaznavo. Objektivne in z alternativnimi metodami pridobljene ocene revščine so nepogrešljiva podlaga za resno socialnovarstveno politiko, potrebne pa so tudi za vodenje drugih politik, na primer družinske, prebivalstvene, stanovanjske, zdravstvene ipd. Zato mora biti ugotavljanje determinant in obsega revščine trajna naloga v državi, ki želi zagotavljati vsem svojim prebivalcem vsaj minimalno življenjsko raven.

LITERATURA:

- ATKINSON, Anthony B. (1990): Poverty, Statistics and Progress in Europe. V: *Teekens*, Rudolf and Bernard M.S. Van Praag: Analyzing Poverty in the European Community: Policy Issues, Research Options and Data Sources (Papers presented at the seminar Poverty statistics in the European Community, Noordwijk, October 1989), Eurostat, Brussels - Luxembourg, str. 27-44
- ATKINSON, Anthony B. in J. Micklewright (1992): Economic Transformation in Eastern Europe and the Distribution of Income. Cambridge University Press, Cambridge
- FLOTTEN, Tone (1992): Living Conditions and Poverty in Lithuania. Report presented at the CROP-workshop on Poverty and Social Protection in Central and Eastern Europe, Budapest, October 29 - November 1, 1992
- KULTYGIN, V. P. (1993): Poverty and social trends in Russia. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 2, 3, 142-149
- KUTSAR, Dagmar, in TRUMM Avo (1994): Poverty trends in Estonia: An empirical research. Referat na 26. konferenci ICSW (International Council for Social Welfare), Tampere, Finska
- KUTSAR Dagmar, in TRUMM Avo (1993): Poverty among households in Estonia. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 2, 3, 128-141
- MARKLUND, S. (1993): Social policy and poverty in post- totalitarian Europe. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 2, 3, 104-114
- PRONINA, L. (1992): The fight against poverty, principal directions of social policy and measures of its realization as well as social protection of the population of the Russian Federation. Workshop on Poverty and Social Protection in Central and Eastern Europe. Budapest, October 29 - November 1, 1992
- ROSE, Richard (1992): Who Needs Social Protection in Eastern Europe? A Constrained Empirical Analysis of Romania. International Workshop Poverty and Social Protection in Central and Eastern Europe, Budapest, October 19 - November 1, 1992
- RUS, Veljko (1990): Revščina in socialna politika. *Teorija in praksa*, let. 27, 12, 1419-1428
- SHOPOV, Georgi (1993): Unemployment, Poverty, Social Security: The Bulgarian Experience. Center for the Study of Democracy, Sofia
- STOJAK, Rudi (1991): Marginalizacija: nejednakost, egalitarizam, siromaštvo. *Socijalna politika*, vol. 46, 1-2, 59-74
- Stanovnik, Tine (1993): Analiza socialnoekonomskega položaja slovenskih gospodinjstev v letih 1978, 1983 in 1988. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana
- SVETLIK, Ivan (1986): Družboslovne razprave, vol. 3, 4, 5-25
- Šumi, Janez (1986): Metodologija ocenjevanja življenjskih stroškov v Sloveniji. Inštitut za ekonomske raziskave, Ljubljana
- WARZYWODA-KRUSZYNSKA, W., in J. GROTOWSKA-LEDER (1993): Poverty and social conditions in Poland during the transformation to a market economy. *Scandinavian Journal of Social Welfare*, 2, 3, 115-127
- WORLD Development Report 1990: Poverty. Oxford University Press, 1990